

NYVÄNSTERNES MORALISKA HAVERI

Av 60-talets ex-kommunister är det bara ett fåtal som haft modet att offentligt göra upp med sin bakgrund. Det är bara en handfull som medgivit det moraliska haveri det innebar, när man gav stöd till olika varianter av kommunistiska ideologier. Uppgörelser har hittills bara skett undanskynt i enstaka artiklar. De redovisningar som publicerats i bokform - det finns enstaka också i vårt land - karaktäriseras av skönmålningar, halvsanningar och rena lögner. De allra flesta av de som nu lämnat kommunismen eller varit dess medlöpare vill nu ha denna period av sitt liv ogjord. Därför håller de tyst.

Men nu har en av avhopparna, den snart 60-årige amerikanen David Horowitz, i sin nyligen utgivna självbiografi (Radical Son - A Generational Odyssey; Free Press; \$27.50) redovisat 60-tals-vänsterns dystra balansräkning. Horowitz är numera är konservativ med liberal resonansbotten. Efter sitt avhopp har han tillsammans med ex-radikalen Peter Collier skrivit kritikeruppskattade biografier om dynastierna Kennedy, Rockefeller och Ford.

I sin nya bok ger Horowitz avskräckande interiörer från vänsterns cyniska kärna. Han skildrar också de lättlurade medlöparna i periferin. Horowitz var en av de mer namnkunniga aktivisterna och inspiratörerna för den yttersta vänstern under 60- och 70-talen och tillhörde de revolutionära kretsarna vid Berkeley-universitetet. Han ingick i redaktionsledningen för den radikala ny-vänster-tidskriften Ramparts. På 60-talet skrev han "USA-imperialismen - Från Jalta till Vietnam", en bok som kom att få stor betydelse för 60- och 70-talens anti-amerikanism, också i vårt land. Horowitz lade ansvaret för det kalla kriget på USA och dess aggressiva jakt på profiter och marknader. Stalins Sovjet och kommunismen skildrades som defensivt fredsälskande krafter och friades därför från ansvar. Den historiska forskningen har vederlagt de teser som Horowitz då förespråkade. I likhet med alla seriösa historiker har han också själv tagit avstånd från den upp- och nedvända uppfattning han drev i sin bok från 60-talet.

Horowitz är född i rörelsen, en "red diaper baby". Han kommer från en intellektuell judisk medelklass-familj, föräldrarna medlemmar i kommunistpartiet och okritiska anhängare till Stalin och Sovjetunionen. Socialismen var ljuset i framtiden. Det var bara Stalin som kunde stå emot Hitler. I USA skulle arbetarna befrias ur sitt löneslaveri genom en kommunist-ledd revolution. De svarta skulle befrias från rasförtryck och judarna från antisemitism.

Med en blandning av värme och avsmak karaktäriserar Horowitz sin kommunistiska uppväxtmiljö på Long Island. Den liknas vid ett ghetto: en hermetiskt tillsluten enklav med konformistiska tankar, gemensamma koder, samma språk, samma bostadsområden, skolor och sommarläger. Mot yttervärlden kände man en moralisk överlägsenhet genom övertygelsen att vara utvald att befria världen från ondskan konkretiserad i Hitler, inhemska kapitalister och rasister. Att vara utvald innebar också ett martyrskap: att bli offer och att på grund av sina åsikter förföljas av nazister, FBI och Ku Klux Klan.

Man bildade underjordiska kommunistiska grupper, tog order direkt från Moskva, spionerade mot sitt hemland och medverkade till mord på meningsmotståndare. Utåt var föräldrarna lojala amerikaner, framställde sig som progressiva och liberaler medan man infiltrerade det demokratiska partiet. Inåt, i familjen och bland vänner, gjorde man ingen hemlighet av sin grundläggande lojalitet mot Stalin och Sovjet. Påståenden om Stalins terror avfärdades utåt som illvillig och borgerlig

propaganda. Internt ansågs terror nödvändig mot dem som uppfattades som revolutionens fiender. Ändamålet fick helga medlen, eller med Lenins ord: "För att laga omelett måste man knäcka ägg!"

Bindningen till Sovjet ledde till att föräldrarnas kommunistparti förblev en sekt utan inflytande i de breda lagren. Horowitzs nya vänster fick ett helt annat genomslag hos medborgarna. Det var inte bara de yttre förutsättningarna som var annorlunda - välståndet, avstalinisering, vietnamkrig och avkolonisering - utan också det faktum att nyvänstern, till skillnad från "the old left", distanserade sig från den mest iögonfallande terrorn som praktiserades i Sovjet, Kina, Nord-Korea etc. Kapitalismen kunde attackerades utan ansvarstagande för Stalins, Bresjnevs och Maos förbrytelser. I likhet med trotskister fick man sin näring i fantasier om en ännu icke-existerande och utopisk socialism.

Också i motsats till föräldrargenerationen, som föraktade populärkulturen och såg den som ett uttryck för kapitalistisk fördumning, kommersialism och förförelse, blev den nya vänstern en vital del av den kultur som kom att prägla 60-talets ungdom. Rockmusik, poesi, den friare sexualmoral, feminism, bögrörelse, love-ins, Woodstock, mode och droger blev en integrerad del av vänsterns ideologiska utrustning. Vänsterns kultur-image var visserligen högst omstridd, men inte längre något helt utanförstående, utan en del av den amerikanska huvudfåran.

Horowitz påverkades av den unge och utopiske Marx och hans resonemang om alienationen. Martin Buber blev viktig med sin humanistiska och dialektiska jag-du-filosofi; Trotsky med sin instrumentella och kallhamrade syn på moral och revolutionärt våld; Lenins öppet uttalade brutalitet mot meningsmotståndare; psykoanalytikern och social-filosofen Frantz Fanon med sin uppmaning till de kolonialt undertryckta (även USA:s negrer och kriminella ansågs koloniserade av det vita USA) till befrielse genom våldsamt uppror mot sina förtryckare (kollektiv katharsis) - man hade bara sina bojor att förlora etc.

I Berkeley-miljön fanns Frankfurtskolan med hegelianen-freudianen-marxisten Herbert Marcuse som manade till sexuell befrielsekamp och subversion mot konsumtionssamhället, som höll arbetarklassen sövd och mutad till att acceptera sitt förtryck. Marcuses idéer om det kapitalistiska samhällets repressiva tolerans fick bred spridning. Förtrycket doldes genom det förhatliga systemets förmåga att inkorporera och oskadliggöra protesten. Friheten var bara en illusion och i själva verket ett hot mot den mänskliga frigörelsen. Att lyckas med reformer inom systemets ramar skulle bara legitimera förtryckapparaten och försvaga det revolutionära medvetandet. Det var därför den nya vänstern tog avstånd från Onkel Tom figurerna och integrationisterna i NAACP och hos Martin Luther King. I stället tog sig nyvänstern an de militanta och media-anpassade Svarta Pantrarna. Dessa kom att representera en kompromisslös befrielsekamp mot hela det kapitalistiska och rasistiska systemet.

I Vietnam-kriget ställde sig vänster-radikalerna på fiendens sida och stödde öppet och okritiskt den hårdföra kommunistdiktaturen i Hanoi. Horowitz beskriver hur nyvänstern uppmuntrade våld mot det egna samhället. "Bring the war home", var den numera demokratiska politikern Tom Haydens (som också blev känd för sitt äktenskap med Jane Fonda) allvarligt menade motto under denna tid. "Skapa en, två, flera Vietnam", innebar att kriget bokstavigt med bomber och automatvapen skulle föras ut på gatorna i USA:s storstäder - mot polis och myndigheter. Att bryta mot lagen hade ett egenvärde. Lagarna var nämligen överklassens förtryckar-instrument i det pågående klasskriget. I Soul on Ice

legitimerar den Svarte Pantern Eldridge Cleaver sin egen grova kriminalitet med orden: "...de vietnamesiska böndernas blod har betalat av min skuld...".

Horowitz nära samröre med de Svarta Pantrarna fick honom att få upp ögonen för vänsterns destruktivitet. Pantrarna var en militant svart organisation, med rötter i Oakland, nära Berkeley-universitetet. Åtskilliga var de vita radikaler som lät sig imponeras och förföras av Pantrarnas retorik, militära organisering, väl synliga vapen, blankpolerade stövlar, nitade skinnställ och svarta polotröjor. När Pantrarna var som starkast på 70-talet var det knappast någon som vågade yppa något kritiskt om dem. Man kunde bli utsatt deras kommandotrupper, bli misshandlad och dödad. Horowitz beskriver i sin bok hur han gradvis upptäcker att det bakom Pantrarnas marxistiska ordflöde (eller som pantern och långtidsfånge George Jackson sade: "marxism is my hustle") mest fanns sjaskig kriminalitet. Man våldtog, mördade, terroriserade och använde och handlade med narkotika. Vita radikaler försvarade Pantrarna och förnekade det obehagliga de såg. De bästa advokaterna mobiliserades och media manipulerades till att beskylla domstolar och polis för rasism. På grund av att Pantrarna skyddades av välmenande vita radikaler, hände det nästan aldrig att en panter blev fälld i domstol, trots mycket grova brott.

Försvaret av Pantrarna blev en tragisk upprepning av föräldrargenerationens hyllning av Stalin, vars brott alltid bortförklarades. Kritikerna förföljdes och de som behandlades hårdast var renegaterna - de som lämnat rörelsen och gått över till fiendesidan. Avhopp var förenat med fara för livet. De riskerade att avrättas av Moskvas alltid beredda mordpatruller. Renegaterna visste för mycket och de som tvivlade skulle varnas och skrämde till att vara kvar i rörelsen.

Att smutskasta och tysta sanningssägarna har alltid varit sektens och den kriminella organisationens svar på avhopp och kritik. Att avslöja rörelsens inre liv var högförräderi. Det som gällde för "the old left" visade sig också präglade den mer löst sammansatta nyvänstern.

Det fick Horowitz bittert erfara när han definitivt lämnade vänstern efter att bli en del av den polske exil-filosofen Kolakowskis principiella kritik av socialismen. Hans fd meningsfränder undvek sakfrågorna. I stället utsattes han för intensiv smutskastning. Man försökte bojkotta honom och göra honom till en icke-person. Ursinnigt ifrågasattes hans motiv, moral och personliga egenskaper.

Att bojkotta och avhumanisera sina motståndare är tradition inom vänstern. Lenin angav tonen när han menade att motståndarna är insekter som kommer att utrotas av revolutionen. Lenins uppfattning hur åsiktsskillnader ska hanteras var inte bara en metafor. Lenins och Stalins kampanjer mot sina fiender övergick ju ofta från ord till mord.

Men sedan muren föll måste marxisterna, nu utan någon statsapparat i ryggen, nöja sig med ord. Ett aktuellt och instruktivt exempel från vårt land är mottagandet av Per Ahlmarks "Det öppna såret". Ahlmark, som alltid varit liberal, har fått samma behandling som en renegat, eftersom han är lika träffsäker i sina observationer som de mer initierade avhopparna. En del kritiker med öppna eller latent vänstersympatier har blivit rasande. Hellre har de valt att likt den kommunistiska traditionen ge sig på Ahlmark personligen i stället för att diskutera den fråga Ahlmark ägnar sin bok åt: massmord och totalitarism. Mot denna bakgrund finns det utrymme att ställa frågan: har dessa kritiker verkligen i grunden övergivit sina totalitära åsikter eller är deras

bekännelser till pluralism bara munväder i väntan på nästa tillfälle att i socialismens namn attackera det fria samhället?

Horowitz växte upp med och inspirerades av vänsterns ideal. Han beskriver den smärtsamma process när han gradvis kommer till insikt om, att han hamnat bland lögnare, mördare, spioner och förrädare. I boken blandas det politiska med det personliga: konflikten med den stalinistiske fadern, Horowitzs tre misslyckade äktenskap, framgångsrika försök att få bot för sina krämpor med alternativmedicin (handpåläggning etc) och han beskriver också sina depressioner. När Horowitz beskriver vänsterns inre skräckkabinett blir skildringen äkta och smärtsam till skillnad från de personliga skildringarna som saknar autenticitet. Han har tillägnat sig en förutsägbar psykobabel-jargong där han vill alla väl: sina barn, sina fd fruar, sina föräldrar etc. Det finns ingenting om mörkare och icke politiskt korrekta sidor och obetydligt om sexualitet och drifter. Horowitzs själsliv framstår som betydligt mindre intressant än vad det i själva verket är.

Trots dessa brister är "Radical Son" det hittills mest intressanta och uppriktiga som skrivits av en insider om det galna kvartssektet. Horowitz är den första i sin generation som närmar sig sanningen. Han har dock en bra bit kvar till tidigare ex-kommunisters uppgörelser med sitt förflutna. Vi saknar Arthur Koestler med sin förmåga att fånga kommunismens allra mest subtila metoder att ockupera intelligenta människors själar och inte heller har han den messianska glöd som finns hos Whittaker Chambers. Horowitz är en bit ifrån den analytiska skärpa som karaktäriserar gruppen kring Commentary - Irving Kristol, Norman Podhoretz, Nathan Glazer och Gertrude Himmelfarb.

En drivkraft för Horowitz uppriktighet och sanningssökande är Kunderas ord om att människans kamp mot makten är kampen för minnet mot glömskan. Det skulle vara intressant om intellektuella och andra opinionsbildare i vårt land också tar fasta på detta.

Några exempel:

Så sent som 1983 gav Anders Ehnmark en ljus skildring av Kim Il Sung's Nord-Korea. Står han fortfarande fast vid vad han då skrev? Ännu har han inte beskrivit vad han verkligen såg. Trodde Ehnmark verkligen på alla lögnerna han serverades av propagandaministeriet? Ehnmark har också varit överslätande om den period, när han och hans fru Annika Hagström i revolutionär entusiasm skulle tjäna folket och lät sig rekryteras till moskvamegafonen Norrskensflamman. Vi väntar på att få ta del av de observanta journalistparets upplevelser från Flamman med interiörer från den Bresjnevskas epoken.

På 70-talet skrev Jan Guillou tillsammans med sin dåvarande fru Marina Stagh en hyllningsskrift till Irak och dess diktator Saddam Hussein. Att författarparets groteska propaganda-projekt lär ha fått ekonomiskt stöd från SIDA är också intressant. Förutsatt att Guillou-Stagh verkligen har ändrat uppfattning kan det bli en bra och avslöjande historia: vad de verkligen såg i Irak och hur journalistparet manipulerades och vallades. Förhoppningsvis kan vi också få ta del av märkliga interiörer från SIDA.

Svenska journalister gör ibland porträtt av riksdagens talman Birgitta Dahl. Det är märkligt att de då aldrig frågar henne, hur det kommer sig att hon så sent som 1977 blundade för de röda khmerernas terror och i stället uttalade sig uppskattande om Pol Pot. Sverige är nämligen unikt bland väst-länder med en talman för parlamentet som öppet stött massmord och inte i efterhand kommenterat eller tagit avstånd från sin uppfattning. Och hur kom det sig att hon fick Palmes indirekta stöd för

sina uttalanden?

Men svenska opinionsbildare liknar sällan Horowitz, som minns och har ögon att se med. Till skillnad från honom får vi svenskar skämmas när historien hunnit ikapp oss. Men först då använder vi våra ögon - men då för att gråta med.

April 1977

Bo Kuritzén Leg. Läkare

Aktivist i den trotskistiska 4:e Internationalen 1969-74